

זבחים קיג ADDENDUM

משה שווערד

א. עיין מראה מקומות לדף קיב

ב. שערים מצויינים בהלכה

וכיהוון. פרש"י וכיהוון, דאפי' זר בבמת יחיד כשר. [ובגמ' לעיל (טז). ילפינן דיושב כשר בבמת יחיד, וציין לזה בתוס' הגרע"א]. ועי' במשל"מ (ק"פ פ"א ה"ג אות יג) שחקר, אם נשים כשירות בבמה קטנה, והביא מחי' מהרי"ט (קידושין לו). שהוכיח [מתוס' שם] דאף האשה כשירה, וכמו דזר כשר בבמה, [וראה בדברינו לעיל ד. ד"ה מה לקבלה, טו: ד"ה זר, לא. ד"ה שהשחיטה, אי נשים בכלל זר]. והנה כפי הנראה כבר נסתפק בזה רבינו ברוך בשטמ"ק במס' כריתות (השמטות ג. אות יד) עיי"ש. ובקרבן אורה לקמן (קצו. ד"ה ותו) הביא מירושלמי (מגילה פ"א הי"א) דאשה אינה מקרבת

ג. שערים מצויינים בהלכה

אבל הזמן והנותר והטמא שוין בזה ובזה. מפרש בתפא"י הא דאשמעינן כל הני דיני במה, ולא אמרינן מה דהוה הוה, נע"י כזה בגמ' יומא ה: [והרי משבאו לירושלים נאסרו ולא יותרו לעולם, דקמ"ל היאך יורו סדר העבודה והקרבה לבני נח. דהותרו בבמה, נע"י לקמן קטז:]. וראה בדברינו לעיל (קח. ד"ה ואין מזבח) שהבאנו מכמה אחרונים שפירשו בדעת הרמב"ם, בהא דלא הביא בחיבורו משנה תורה דיני במה, כיון דכבר נאסרו הבמות, ומאי דהוה הוה, ולכאורה צ"ע דאם כסברת התפא"י הו"ל להרמב"ם להביא דיני במה מטעם אחר, כדי לידע היאך להורות לבני נח. ושוב מצאתי שאכן כבר העיר

ד. הגרי"ז על מסכת זבחים דף קיג/א

בגמ' חוץ מגתה אמר ר"ל חוץ ממקום הבדוק לה, הרמב"ם בהל' פרה אדומה (פי"ד הל"א) כתב וז"ל, כ"ח שהיה בו אפר חטאת וכו' הניח הכלי ע"ג השרץ אעפ"י שלא נטמא הכלי הרי האפר טמא שנאמר והניח מחוץ למחנה במקום טהור ואין זה מקום טהור, ולא ע"ג השרץ בלבד אלא אפילו הניחו ע"ג אוכל שני וכיוצא בו מדבריהם שטומאתן טומאה קלה, והם מדברי סופרים, הרי נטמא האפר, שנאמר במקום טהור שלא יהיה ע"ג שום טומאה בעולם, ובהלכה ג' כתב וכן כלי שיש בו אפר או מים מוקדשים ומוקף צמיד פתיל, ונתון באוהל המת הרי האפר והמים טמאים, שאין אפר החטאת ניצלת בצמיד פתיל, שנאמר במקום טהור ואין זה מקום טהור, עכ"ל, והנה מדברי הרמב"ם מבואר דמצד הך דינא דבמקום טהור חל גם פסלות על האפר, שהרי נקט בלשונו האפר טמא, ולכאורה היה אפשר לפרש דאי"ז מדין קביעות מקום בעשותה, ורק דהוא דין פסלות, ומדין החפצא לחוד, ולא תקשה דאם אינו דין קביעות מקום בעשותה, מה שייך למעוטי בשמים בחוץ מגתה מחיוב חוץ, דמה שאנו דנין על חיוב חוץ בפרה בשחטה חוץ מגתה אינו מדין חוץ מגתה רק מדין חוץ לפתח אוהל מועד, ורק דבגתה במקום הכשרה ל"ש דתיפסול ושיתחייב, אמנם כ"ז בשחיטה, אבל להנך דגרסי

וישרפה חוץ מגתה ודאי דבשריפה לא שייך דין חוץ אחר, כ"א חוץ למקום עשיתה וע"כ דהוא גם דין קביעות מקום לעשיתה:

=====

ה. תוספות על בבא קמא דף נה/א

המרביע שני מינים. ר"י ב"ר יהודה היה מגיה המנהיג ב' מינים שבים לוקה משום דבבראשית רבה (פ"ז) **ובירושלמי דכלאים (פ"א) משמע דאי אפשר להרביע דגים** ומיהו אין צריך להגיה דגים דוקא הוא דמשמע דאין להרביעם אבל מין חיות הים שייך ביה איסור הרבעה והכא איכא לאוקומי במין חיה שיכול אדם להרביע דקאמר בבראשית רבה המרביע מין חיות הים לוקה ובתר הכי קאמר כל מקום שנאמר בו למינהו כלאים נוהג בו ופריך אהך ברייתא והרי דגים שנאמר בהו למינהו וכי כלאים הרבעה בהם והיאך יכול להרביעם ומשני דהא דקאמר בדגים כלאים נוהג בהם היינו דוקא בהנהגה אבל בהרבעה לא משכחת לה משמע דבחיות הים משכחת שפיר הרבעה להכי לא פריך שם אמרביע חיות הים היאך לוקה אלא אמאן דאמר כל שנאמר בו למינהו דהיינו אפילו סתם דגים כלאים נוהג בהם:

ו. מהרש"א על זבחים דף קיג/ב

למה נקרא שמה מצולה וכו'. קרא דכתיב האומר לבבל מצולה לצולה חרבי וגו' וכתוב ההדסים אשר במצולה וגו' ע"ש שהיא עמוקה כמצולה ונצטללו וכו' **ומ"ד שנער שמנערת עשיריה [1] עיין פרש"י [2] ועי"ל לפי שלא עלו בימי עזרא** וכדאמרינן ביומא פ"ק אם חומה היא וגו' אם עשיתם עצמיכם כחומה ועליתם וכו' נמשלתם ככסף וכו' ע"ש וק"ל:

ז. חידושי בתרא

ותתכב) קיג: גמי — כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל בשר אבותיו.
וצ"ע דהלא כולנו מבני נח אנן, ומאי אבותיו, אם לא שנאמר דאבי נח מת במבול,
אבל לא משמע כן בפסוקים דהלא למך מת בשנת שבע מאות שמונים ושתיים
לחיי אביו מתושלח, ומתושלח חי עוד כמעט מאתיים שנה עד המבול שהיה שבעת
ימים אחר מותו, וא"כ מי מאבותינו מת במבול. וי"ל דרב אמי כר"ל ס"ל דגם
ירד המבול בא"י ובלבל את קרקע העולם כולו עד ג' טפחים וממילא הוציא את
גופות הטמונים בקרקע, והוביל את הכל לבבל, ולכן נמצא בבבל גם בשר
אבותינו מנח שהיו ישני עפר עוד קודם המבול.

ח. בן יהוידע על זבחים דף קיג/ב

והאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי האי אורזילא וכו'. **נ"ל בס"ד כל הנך קושיות דמקשי מן מאמר הנזכר,**
הוא פלפולא בעלמא משום יגדיל תורה ויאדיר, אך קושיא ממש ליכא, יען דידוע הוא דמאמרי רבה בר
בר חנה הנזכרים אינש כפשוטם, ולא ראה ממש מראות אלו, אלא הגאונים ז"ל פירשו שראה כל זה
במראה החלום שיש בו רמז על עניינים נסתרים או דברי מוסר, ויש מפרשים שהוא תקן ויסד דברים אלו
בדרך משל וחידה על דברים עמוקים ולא הוה הכי ממש, ואם כן מאי קושיא מהאי, אלא משום יגדיל
תורה שקיל וטרי בזה כדי לחדש ולהוליד סברות להחכים התלמידים. ועל זה וכיוצא שואלין את האדם ביום הדין פלפלת בחכמה:

ט. איזהו מקומן מסכת זבחים דף קיג עמוד ב

לא קשיא כאן קודם וידוי כאן לאחר וידוי — א) מבואר בסוגיין דאף קודם וידוי אתמעט מחיוב שחו"ח, וצ"ע על הרמב"ם מעשה"ק יח. יא. שפסק דדוקא אחר שהתודה פטור, וכבר השיג עליו הראב"ד, ועי' כס"מ וקריית ספר דהרמב"ם גירסא אחרת היתה לו, והלח"מ השיג על תירוצו זה, ועי' רדב"ז מהר"י קורקוס קר"א וצ"ק בסוגיין, ועי' מנח"א עמ' רכ' מש"כ לישב בשם הגר"ח.
(ב) והנה מהרמב"ם מעשה"ק יט. ז. משמע דקודם וידוי חייב אף על העלאתן בחוץ ולא רק על שחיטתן, וכ"כ המנ"ח מצוה תמ' בדעת הרמב"ם, וצ"ע הרי ליכא ביה כלל דין הקטרה והוי כבשר שלמים שהעלה בחוץ, ועי' בזה הערה לו' לכנסת ראשונים ומנח"א עמ' קכא, אבל המקד"ד סי' כז. ד. (ד"ה כתב הר"מ) ס"ל דגם להר"מ פטור על העלאתו בחוץ.